

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін факультету №6**

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Політологія»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

081 «Право» (Правозастосування)

м. Харків 2023 рік

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
30.08.2023 Протокол № 7
(дата, місяць, рік)

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
25.08.2023 Протокол № 7
(дата, місяць, рік)

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
29.08.2023 Протокол № 7
(дата, місяць, рік)

Розглянуто на засіданні кафедри соціально-гуманітарних дисциплін (протокол від 25.08.2023 р. № 9)

Розробник:

Доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, кандидат філософських наук, доцент Могільова С.В.

Рецензенти:

Завідувач кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету №6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Холод Ю.А.

Професор кафедри теоретичної і практичної філософії ім. Й.Б.Шада ХНУ імені В.Н. Каразіна, доктор філософських наук, професор Прокопенко В.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3____ Загальна кількість годин – 90 Кількість тем 12 – ____	081 «Право» (Правозастосування) Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Навчальний курс ____1____ (номер) Семестр ____2____ (номер) Види контролю: залік (екзамен, залік)
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – 16; (години) Семінарські заняття – 24 (години) Самостійна робота – 50; (години) Індивідуальні завдання: (кількість; № семестру) Реферати (тощо) – _ 3; 2____ (кількість; № семестру)		Лекції – 6; (години) Семінарські заняття – 8 (години) Самостійна робота – 50 (години)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: розуміння закономірностей політичного процесу.

Завдання: посилити загальний світоглядний рівень підготовки випускників вищих навчальних закладів, збагатити свідомість знанням методології дослідження суспільно-політичних процесів, показати складну багаторівневість функціонування соціуму, підкреслити необхідність обов'язкового врахування політичного чинника у професійній діяльності.

Тим самим забезпечується прилучення студентської молоді до політичної культури. В межах політичної науки відбувається осмислення специфіки виникнення, розвитку, функціонування політичних механізмів, місце особистості у суспільних трансформаціях.

Навчальний процес передбачає засвоєння таких **знань** з політології:

- предмет політології;
- історія політичних вчень;
- політична ідеологія;
- політична влада;

- політичні партії;
- політичні вибори;
- політичні режими;
- політична глобалізація

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна «Політологія» тісно пов'язана з курсами «Філософія», «Історія України», «Історія держави та права України» та «Культурологія». Курс «Філософія» в основному розглядає концептуально-теоретичні питання, Курс «Історія України» - історичні форми політичної влади, політичних відносин та інститутів України, «Історії держави та права» - історико-правові питання, а курс культурології - історико-культурні та теоретико-культурні.

Очікувані результати навчання:

Після закінчення курсу студент має:

- **знати:** предмет політології, світові і вітчизняні політичні ідеї, концепції, школи, володіти понятійно-категоріальним апаратом, розуміти політологію як підґрунтя правоохоронної діяльності;
- **вміти:** формувати і висловлювати свою політичну позицію, чітко розуміти власні громадянські права, свободи і обов'язки, відстоювати принципи громадянського суспільства і правової держави, давати раціонально-критичну оцінку діям різних політичних сил з позицій загальносуспільних інтересів, орієнтуватися у міжнародному житті, геополітичній обстановці, мати уявлення про місце і статус України у сучасному світі, жити в умовах політичного плюралізму, формувати культуру опозиції.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність і готовність особи розв'язувати завдання і проблеми у галузі правоохоронної діяльності із поглибленим рівнем знань та вмінь, достатніх для вирішення проблемних професійних завдань, охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-3	Базові знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії.
	ЗК-5	Навички використання інформаційних і комунікативних технологій.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	ФК-3	Здатність діяти на основі розвинутої правосвідомості, правового мислення і правової культури.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема №1. Політологія як наука та навчальна дисципліна.

Об'єкт політології. Функції політології. Предмет дослідження науки політології. Поняття політики.

Тема № 2. Історія політичних вчень.

Політична думка Античності. Релігійно-політичні концепції Середньовіччя. Політичні концепції Нового часу і сучасність. Політичні утопії. Ідеї суспільного договору. Концепція розподілу влади. Теорії походження держави.

Тема №3. Політична думка України.

Політична думка доби Київської Русі та пізнього Середньовіччя. Українська політична думка козацько-гетьманської доби (XVII-XVIII ст.). Політичні ідеї Кирило-Мефодіївського товариства. Політична думка кінця XIX – початку XX ст.

Тема №4. Політична ідеологія.

Поняття політичної ідеології. Ідеологізація політики. Основні європейські політичні ідеології. Лібералізм. Консерватизм. Соціалізм (соціал-демократія). Комунізм. Націоналізм. Нацизм (націонал-соціалізм). Фашизм.

Тема №5. Політична влада.

Поняття і форми політичної влади. Легітимізація політичної влади. Держава як вища форма політичної влади. Поняття правової держави. Територіально-адміністративний розподіл державного устрою.

Тема №6. Політичні партії.

Поняття політичної партії. Історія виникнення політичних партій. Типологія політичних партій. Партійні системи в парламенті. Партійне будівництво в сучасній Україні.

Тема №7. Політичні вибори.

Сутність виборчого процесу. Виборчі цензи. Організація і порядок проведення виборів. Виборчі системи. Абсентеїзм. Специфіка виборчого процесу в Україні.

Тема №8. Політичні режими.

Визначення політичного режиму. Антидемократичні режими: тоталітаризм, авторитаризм. Демократія класична та сучасна. Особливості розвитку демократичних інститутів в Україні.

Тема №9. Політична глобалізація.

Сучасні умови міжнародно-політичної діяльності держав. Поняття глобалізації. Глобальні проблеми сучасності. Боротьба з хворобами, голодом, бідністю. Проблеми екології, демографії, сировинне питання. Боротьба з тероризмом,

накаторгівлею і работоргівлею. Світові наддержавні міжнародні структури. Світові інформаційні мережі як суттєвий політичний фактор.

Тема №10. Геополітика.

Вплив і особливості географічного положення і історичного розвитку держави на характер міжнародної політики, що проводиться нею. Загальна характеристика поглядів основоположників геополітики (Ф.Рацель, Р.Челлен, К.Маккіндер, Д.Хаусхофер). Геополітичні концепції та сучасні міжнародні політичні практики.

Тема №11. Геополітичний вимір України.

Концепція самостійності України в параметрах геополітики Середньої Європи. Чорноморська доктрина. Сучасне геополітичне становище українських земель. Україна як трикутник міжцивілізаційних зіткнень. Слов'янофіли і західники про «шлях Росії» та їх боротьба проти «українського сепаратизму». Україна в стратегічних планах Німеччини. «Серединна Європа та Україна». З.Бжезінський про українську державу як геополітичну вісь. С.Хантінгтон про цивілізаційну роздвоєність України.

Тема №12. Роль і місце України у міжнародних відносинах.

Україна як суб'єкт і об'єкт світової політики. Місце України в новому геополітичному просторі. Зовнішньополітична діяльність України. Зовнішньополітичні реакції України у світлі розв'язання проблеми «виклик – відповідь». Роль великих держав у міжнародній політиці України. «Вільне падіння». «Білоруський варіант». «Євразійська модель». «Європейський вибір».

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни					
	Всього	з них:				
		лекції	Семінарськ і заняття	Практичні заняття	Лабораторні і заняття	Самостійна робота
Семестр № 2						
Тема № 1 Політологія як наука і навчальна дисципліна.		1	2			4
Тема № 2 Історія політичних вчень.		1	2			4
Тема № 3 Політична думка України.		1	2			4

Тема № 4 Політична ідеологія.		2	2			4
Тема № 5 Політична влада.		2	2			4
Тема № 6 Політичні партії.		2	2			4
Тема № 7 Політичні вибори.		2	2			4
Тема № 8 Політичні режими.		2	2			4
Тема № 9 Політична глобалізація.		1	2			4
Тема № 10 Геополітика.		1	2			4
Тема № 11 Геополітичний вибір України.		1	2			4
Тема № 12 Роль і місце України в міжнародних відносинах.		-	2			6
Всього :	90	16	24			50

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни					
	Всього	з них:				
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота
Семестр № 2						
Тема № 1 Політологія як наука і навчальна дисципліна.						6
Тема № 2 Історія політичних вчень.						6
Тема № 3 Політична думка України.						6
Тема № 4 Політична ідеологія.		2	2			8
Тема № 5 Політична влада.						6
Тема № 6 Політичні партії.						6
Тема № 7 Політичні вибори.		2	2			6
Тема № 8 Політичні режими.		2	2			6
Тема № 9 Політична глобалізація.			2			8

Тема № 10 Геополітика.						6
Тема № 11 Геополітичний вибір України.						6
Тема № 12 Роль і місце України в міжнародних відносинах.						6
Всього :	90	6	8			76

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Завдання що виносяться на самостійну роботу слухача		Література:
Тема 1. Політологія як наука і навчальна дисципліна.		1, с.6-24; 6, с. 5-21; 8, с. 5-20.
1.	Особливості політології як науки, її предмет, структура та функції. Поняття політики. Політична соціалізація. Політична культура	
2.	Етапи розвитку політології.	
3.	Методи політології.	
Тема № 2: Історія політичних вчень.		1, с. 27-37
1.	Політична думка Античності.	
2.	Релігійно-політичні вчення Середньовіччя.	
3.	Політичні концепції Відродження і Нового часу.	
4.	Сучасні політичні концепції.	
5.	Поняття політичної утопії, ідеї суспільного договору, концепції розподілу влади, теорії походження держави.	
Тема №3: Політична думка України.		1, с. 40-53 8, с. 37-78
1.	Процес розвитку націоналістичних, ліберальних та соціалістичних ідей у вітчизняній політичній культурі	
2.	Суспільно-політичні концепції діячів Кирило-Мефодіївського товариства (М.Костомаров, Т.Шевченко, П.Куліш та ін.) та консервативного напрямку української політичної думки (В.Липинський, С.Томашівський, В.Кубійович).	
3.	Сутність націоналістичного напрямку української політичної думки (М.Міхновський, Д.Донцов) та суспільно-політичні погляди М.Драгоманова.	
Тема №4: Політична ідеологія.		1, с. 61-71; 8, с. 79-110

1.	Поняття політичної ідеології, сутність ідеологізації політики, основні європейські політичні ідеології.	
2.	Лібералізм.	
3.	Консерватизм.	
4.	Соціалізм (соціал-демократія). Комунізм.	
5.	Націоналізм. Нацизм (націонал-соціалізм). Фашизм. Анархізм. Клерикалізм.	
Тема.5: Політична влада.		1, с 74-98; 8, с. 110-116
1.	Поняття і форми політичної влади.	
2.	Лідерство і легітимізація політичної влади.	
3.	Держава як вища форма політичної влади. Поняття легітимної держави. Поняття правової держави.	
4.	Територіально-адміністративний розподіл державного устрою.	
Тема № 6: Політичні партії.		1, с. 102-138; 2, с. 122-152
1.	Поняття політичної партії. Історія виникнення політичних партій.	
2.	Типологія політичних партій. Партійні системи в парламенті.	
3.	Партійне будівництво в сучасній Україні.	
Тема №7: Політичні вибори.		1, с. 152-215; 8, с. 155-178
1.	Сутність виборчого процесу. Виборчі цензи. Організація і порядок проведення виборів.	
2.	Виборчі системи. Абсентеїзм.	
3.	Специфіка виборчого процесу в Україні.	
Тема № 8: Політичні режими.		1, с 74-98; 8, с. 110-116
1.	Визначення політичного режиму. Антидемократичні режими: тоталітаризмі авторитаризм.	
2.	Демократія класична та сучасна.	
3.	Особливості розвитку демократичних інститутів в Україні.	
Тема №9: Політична глобалізація.		1, с. 40-53 8, с. 37-78
1.	Сучасні умови міжнародно-політичної діяльності держав. Поняття глобалізації.	
2.	Глобальні проблеми сучасності. Боротьба з хворобами,	

	голодом, бідністю. Проблеми екології, демографії, сировинне питання. Боротьба з тероризмом, наркоторгівлею і работоргівлею.	
3.	Світові наддержавні міжнародні структури.	
4	Світові інформаційні мережі як суттєвий політичний фактор.	
Тема № 10: Геополітика.		6, с. 5-21; 8, с. 5-20
1.	Вплив особливостей географічного положення та історичного розвитку держави на характер міжнародної політики, що проводиться нею.	
2.	Загальна характеристика поглядів основоположників геополітики (Ф.Рацель, Р.Челлен, К.Маккіндер, Д.Хаусхофер).	
3.	Геополітичні концепції та сучасні міжнародні політичні практики.	
Тема № 11: Геополітичний вимір України.		1, с. 152-215; 8, с. 155-178
1.	Україна як трикутник міжцивілізаційних зіткнень.	
2.	Україна в стратегічних планах Росії, ЄС та США «Серединна Європа та Україна».	
3.	З.Бжезінський про українську державу як геополітичну вісь.	
4.	С.Хантінгтон про цивілізаційну роздвоєність України.	
Тема № 12: Роль і місце України у міжнародних відносинах.		1, с 74-98; 8, с. 110-116
1.	Україна як суб'єкт і об'єкт світової політики.	
2.	Роль великих держав у міжнародній політиці України.	
3.	Місце України в новому геополітичному просторі.	
4.	«Вільне падіння». «Євразійська модель». «Європейський вибір».	

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Темы рефератів

1. Політичні реалії та суспільна мораль стародавнього Єгипту.
2. Політично-правова думка Стародавнього Вавилону за кодексом законів Хаммурапі.

3. Конфуцій: патріархально-опікунська модель давньокитайської деспотії.
4. Античність: започаткування раціоналістичних форм тлумачення політичного життя.
5. Сократ як політичний дисидент.
6. Політична теорія “ідеальної держави” Платона.
7. Політична концепція “змішаного державного устрою” Арістотеля.
8. Розвиток ідеї “середнього устрою” Полібієм та Ціцероном.
9. Політизація церковного та духовного життя середньовічної доби.
10. Політичні погляди Аврелія Августина: Град Земний та Град Божий.
11. Політичний вимір філософії Томи Аквіната.
12. Політична доктрина папства: “теорія двох мечів”.
13. Політична філософія Відродження: “володар у державі як серце у тілі живої істоти”.
14. “Політична наука” Нікколо Маккіавеллі. Маккіавеллізм.
15. “Утопія” Т.Мора, “Місто Сонця” Кампанели та соціалістично-комуністична свідомість.
16. Вплив ідеї Реформації на становлення буржуазної свідомості.
17. Політичний радикалізм Томаса Мюнцера: “Царство Боже на Землі”.
18. Політична філософія Просвітництва: “право природне є приписом здорового глузду”.
19. Політична філософія Баруха Спінози: “метою держави в дійсності є свобода”.
20. Томас Гоббс та Джон Локк: два погляди на договірне походження держави.
21. Дискусія про розподіл влади та суспільний договір: Монтеск’є та Ж.-Ж. Руссо.
22. І.Кант та Г.Гегель про природу правової держави.

23. Станіслав Оріховський: шляхетська мілітарна республіка – ідеальна держава. Україна як окреме соціально-етичне тло в системі народі Речі Посполитої.
24. Іван Вишенський – борець проти шляхетського та церковного феодалізму. Засудження Брестської унії 1596 р. як акту насильства. Критика Ватикану і католицизму В пошуках ідеального суспільства: “Горня республіка”.
25. “Конституція” Пилипа-Семена Орлика – національний республіканський проект.
26. Зв'язок діяльності Кирило-Мефодіївського Братства з європейською та вітчизняною республіканською демократичною традиціями. Ідея загальнослов'янської республіканської федерації та українське месіанство.
27. М.Драгоманов про долю українства в різних часах та імперіях. Ідея «громадського соціалізму».
28. В'ячеслав Казимирович Липинський: бездержавність як “хвороба української нації”. Концепція “клясократії”.
29. “12 заповітів українського націоналіста” М.Міхновського та інтегральний націоналізм Дмитра Донцова.
30. М.Хвильовий: «Україна чи Малоросія»?
31. Походження та функції політичних ідеологій.
32. Ідеологія як політична міфотворчість.
33. Ідеологія як чинник соціального консенсусу.
34. Консерватизм та неоконсерватизм як доктрина захисту традицій й одвічних цінностей.
35. Лібералізм та неолібералізм як демократичні політичні течії.
36. Соціалістично-комуністичні доктрини суспільного розвитку. Марксизм: критика чи утопія?
37. Поняття і класифікація політичних партій та партійних систем.
38. Роль політичних партій у розвитку демократії.
39. Соціальна база і впливовість політичних партій.
40. Еліти в політиці: поняття та еволюція теорій.

41. Системи формування та зміни політичних еліт.
42. Політичні еліти та демократія.
43. Теорії політичного лідерства.
44. Сутність і типологія політичних лідерів.
45. Громадянське суспільство як гарант свободи особистості.
46. Виборчий процес: чинники та критерії демократичності.
47. Громадянин та виборча кампанія.
48. Вибори – основний засіб делегування політичної влади.
49. Проблема раціональності вибору.
50. Поняття і принципи виборчого права.
51. Виборчі системи: сутність, типологія.
52. Функціонування команди і менеджмент виборчої компанії.
53. Системи національної та міжнародної безпеки в умовах формування нового світового порядку.
54. Політично-правоохоронні інститути міжнародного співробітництва.
55. Основні тенденції цивілізаційного розвитку світового співтовариства.
56. Глобальні проблеми розвитку людства та сучасне політичне мислення.
57. Україна – ООН.
58. Україна – СНД -Росія.
59. Україна – Євросоюз.
60. Україна – США - НАТО
61. Поняття і типологія політичних режимів.
62. Еволюція політичних режимів у міжнародному контексті.
63. Динаміка політичних режимів: зміна методів здійснення влади.
64. Історичні умови формування тоталітаризму.

65. Різновиди тоталітаризму.
66. Особливості авторитаризму.
67. Демократія: теорія та реальність.
68. Роль бюрократії у здійсненні демократії.
69. Аспекти і різновиди демократії.
70. Елементи демократії в українській історії.
71. Ідеї розвитку правової держави в історії політичної думки.
72. Права людини - основа демократичного устрою.
73. Проблема прав людини у політичній історії.
74. Проблема прав людини у різних політичних системах
75. Методи і механізми захисту прав людини.
76. Активна громадянська позиція і громадянська участь.
77. Формування правового поля.
78. Громадянське суспільство як умова свободи і демократії.
79. Інститути громадянського суспільства.
80. Реальні можливості забезпечення прав і свобод громадян.

5.1.2. Теми курсових робіт

Не передбачені планом

5.1.3. Теми наукових робіт

Не передбачені планом

6. Методи навчання

Лекції із застосуванням мультимедійних та бінарних методів; та семінарські заняття з моделюванням ситуативних задач, рольові ігри.

Рівні застосування бінарних методів:

1) на інформаційному (або догматичному) рівні словесна форма набуває бінарного характеру словесно-інформаційного методу;

- 2) на проблемному (або аналітичному) рівні словесна форма набуває бінарного характеру словесно-проблемного методу;
- 3) на евристичному (пошуковому) рівні словесна форма набуває бінарного характеру словесно-евристичного методу;
- 4) на дослідницькому рівні словесна форма набуває характеру словесно-дослідницького методу.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

Питання на залік

1. Предмет політичної науки.
2. Структура політології.
3. Функції політології.
4. Поняття політики.
5. Політична соціалізація.
6. Політична культура.
7. «Ідеальна держава» Платона.
8. «Політія» Арістотеля.
9. Релігійно-політичні концепції Середньовіччя. (Аврелій Августин, Фома Аквінський).
10. Політичні утопії Відродження (Томас Мор, Т. Кампанела).
11. Ідеї суспільного договору (Дж.Локк, Т.Гоббс, Ж.-Ж. Руссо).
12. Концепція розподілу влади (Дж.Локк, Ш.Л.Монтеск'є).
13. «Рекетна» теорія походження держави Т. Гоббса.
14. «Приватновласницька» теорія походження держави Ж.-Ж. Руссо.
15. Суспільно-політичні концепції діячів Кирило-Мефодіївського товариства (М.Костомаров, Т.Шевченко, П.Куліш та ін.).
16. Консервативний напрямок української політичної думки (В.Липинський, С.Томахівський, В.Кубійович).
17. Націоналістичний напрямок української політичної думки (М.Міхновський, Д.Донцов).
18. Суспільно-політичні погляди М.Драгоманова.
19. Еволюція політичних теорій в Україні. Розвиток націоналістичних, ліберальних та соціалістичних ідей у вітчизняній політичній культурі.
20. Поняття політичної ідеології.
21. Лібералізм.
22. Консерватизм.
23. Соціалізм (соціал-демократія).
24. Комунізм.
25. Націоналізм.
26. Нацизм (націонал-соціалізм). Фашизм.
27. Анархізм.

28. Клерикалізм.
29. Форми політичної влади.
30. Лідерство і легітимізація політичної влади.
31. Держава як вища форма політичної влади.
32. Поняття легітимної держави.
33. Поняття правової держави.
34. Територіально-адміністративний розподіл державного устрою.
35. Поняття політичної партії.
36. Партійні системи в парламенті.
37. Сутність виборчого процесу.
38. Виборчі системи.
39. Визначення політичного режиму.
40. Тоталітаризм
41. Авторитаризм.
42. Демократія класична та сучасна.
43. Поняття представницької демократії.
44. Особливості розвитку демократичних інститутів в Україні.
45. Вплив і особливості географічного положення і історичного розвитку держави на характер міжнародної політики, що проводиться нею.
46. Загальна характеристика поглядів основоположників геополітики (Ф.Рацель, Р.Челлен, К.Маккіндер, Д.Хаусхофер).
47. Сучасні умови міжнародно-політичної діяльності держав.
48. Поняття глобалізації. Глобальні проблеми сучасності.
49. Світові наддержавні міжнародні структури.
50. Україна як трикутник міжцивілізаційних зіткнень.
51. Слов'янофіли і західники про «шлях Росії» та їх боротьба проти «українського сепаратизму». Полеміка між М.Трубецьким та Д.Дорошенком з приводу «української проблеми».
52. Україна в стратегічних планах Німеччини. «Серединна Європа та Україна».
53. З.Бжезінський про українську державу як геополітичну вісь.
54. С.Хантінгтон про цивілізаційну роздвоєність України.
55. Роль великих держав у міжнародній політиці України.
56. Місце України в новому геополітичному просторі.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути: екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів в університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\left(\begin{array}{c} \text{Результат} \\ \text{навчальних занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{c} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за семестр} \end{array} \right) / 2 \right) * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках

здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівника.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю: робота на семінарських заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань та підсумкового контролю.

Кафедра визначила вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, в тому числі кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної роботи.

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 7 позитивних оцінок. Пропуски занять повинні бути обов'язково відпрацьовані до іспиту.	Підготувати реферат на тему, визначену викладачем, обсягом 12-14 сторінок формату А4	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97–100 90-93	Відмінно ("зараховано")	A	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
85 – 89 80-84	Добре ("зараховано")	B	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
75 – 78		C	„Добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
70 – 74 65-69	Задовільно ("зараховано")	D	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний неповністю , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
60 – 64		E	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
40–59 31-40	Незадовільно („не зараховано”)	FX	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1–20		F	„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Politics Is... Видавництво: DK (Dorling Kindersley), 2020. – 160 с.
2. The Little Book of Politics. Видавництво: DK (Dorling Kindersley), 2020. –

- 208 с.
3. Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В. Політологія: підручник. — Харків, ХНТУСГ імені Петра Василенка, 2017. — 180 с.
  4. Геополітика та політична географія. Андрій Гольцов. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2019. - 416 с.
  5. Глобалізація та політика національної безпеки. Під редакцією Петро Юхименко. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2021. — 408 с.
  6. Елітознавство. Колектив авторів. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2022. — 234 с.
  7. Європейська та євроатлантична інтеграція України. Микола Кордон. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2017. — 172 с.
  8. Загальна теорія політики. Сергій Троян, Алла Кіридон, Таміла Герасимчук. Видавництво: Кондор, 2017. — 226 с.
  9. Зовнішня політика України. Історія та сучасність. Ольга Борисова. Видавництво: Кондор, 2017. — 344 с.
  10. Ігор Коваль Політологія. Підручник. Фоліо, 2012.
  11. Інституційне забезпечення реалізації соціальних гарантій держави. Л. Безтелесна, Л. Пивоварчук. Видавництво: Кондор, 2017. — 196 с.
  12. Історія зарубіжних політичних вчень (презентаційний навчально-методичний посібник). В. Мельников, Ф. Кирилюк, Ф. Батрименко. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2022. — 386 с.
  13. Історія політичних та економічних вчень. Л. Любохинець, В. Шавкун, Л. Бабич. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2019. - 294 с. (таблиці, схеми).
  14. Історія та теорія місцевого самоврядування. О. Руденко, Наталія Ткаленко, І. Козюра, В. Маргасова. Видавництво: Кондор, 2017. — 226 с.
  15. Історія українських та зарубіжних політичних вчень. Т. Гончарук-Чолач. Видавництво: Ліра-К, 2020. — 228 с.
  16. Міжнародні організації. Навчальний посібник. Тетяна Стройко. Видавництво: Кондор, 2018. — 250 с.
  17. Політико-правова система України: підручник. Віктор Кириченко, Юрій Кириченко, Юлія Соколенко. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2019. — 304 с.
  18. Політико-правові системи світу. Степан Гелей. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2017. — 346 с.
  19. Політичні системи світу. Кредитно-модульний курс. Віктор Кириченко. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2017. — 218 с.
  20. Політологія міжнародних відносин. С. Шергін. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2019. — 256 с.
  21. Політологія у схемах, таблицях, визначеннях. Видавництво: Львівська політехніка, 2020. — 272 с.
  22. Політологія. Лідія Скрипникова, Людмила Тутік, Маргарита Гринчак. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2019. - 272 с.
  23. Політологія. Навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей (доповнено) Ред.Струкевич О.К., Конотопенко О.П., Лапшин С.А. —

- Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016 р. – 403 с.
24. Політологія. Степан Гелей, Степан Рутар. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2019. - 348 с.
  25. Політологія. Юлія Лісовська, Петро Лісовський. Видавництво: Кондор. 2022. – 228 с.
  26. Політологія: конспект лекцій для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання / Н. М. Семке, І. М. Доля. — Харків : НТУ «ХПІ», 2017. — 156 с.
  27. Політологія: лекційний курс і практикум. Навчальний посібник / За редакцією доктора філософських наук, доцента Гончарук Т. В. — Тернопіль, 2008.
  28. Політологія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 540 с.
  29. Політологія: підручник / В.Ф. Баранівський. – Київ: Національна академія управління, 2016. – 236 с.
  30. Політологія: Підручник / За ред. М.М. Вегеша.— К.: П50 Знання, 2008. — 556 с.
  31. Професійна діяльність державних службовців в умовах євроінтеграції України: питання формування психологічної готовності. Монографія. О. Акімов. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2017. – 176 с.
  32. Регіональне управління. Ольга Кожемяченко, Петро Круш. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2017. – 248 с.
  33. Рудич Ф.М. Політологія. Підручник. Либідь, 2009. – 480 с.
  34. Скочиляс Л. Політологія : навч-метод. посібник / Л. Скочиляс, О. Шиманова., Р. Парійчук-Брухаль. – Л. : ПП Сорока Т. Б., 2014. – 192 с.
  35. Сучасна політична історія країн світу. Тетяна Орлова. Видавництво: Знання. Серія книг Вища освіта ХХІ століття, 2012. – 446 с.
  36. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Видавництво: Ліра-К, 2020. – 254 с.
  37. Тетарчук І.В. Політологія. Навчальний посібник. В-во: ЦУЛ, 2020. – 160 с.
  38. Україна як правовий суб'єктор світової шахівниці. Юлія Лісовська. Видавництво: Кондор, 2020. – 260 с.
  39. Український месіанізм. Петро Кралюк, І. Пасічник. Видавництво: КНТ, 2019. - 218 с.
  40. Чорноморський регіон у світовій політиці. Актори, чинники, сценарії майбутнього. Під редакцією Ігор Коваль, Ольга Брусиловська, Володимир Дубовик. Видавництво ОНУ, 2020. – 176 с.

Допоміжна

1. Державне правління. Еволюція сучасних форм. Володимир Сухонос. Видавництво: Університетська книга, 2019. – 310 с.
2. Державний механізм забезпечення національної безпеки.

- Інституціонально-правова та технологічна парадигми. Володимир Сухонос, Віктор Сухонос. Видавництво: Університетська книга, 2019. – 288 с.
3. Дипломатична історія України. Володимир Головченко, Віктор Матвієнко. Видавництво: Ніка-Центр, 2018. – 420 с.
  4. Європейський Союз. Історія і засади функціонування. Валерій Копійка, Тетяна Шинкаренко. Видавництво: Знання, 2012. - 759 с.
  5. Закон України Про Вибори Президента України. Видавництво: Алерта, 2019. – 140 с.
  6. Засоби масової інформації у політичному житті суспільства. Т. Гончарук-Чолач. Видавництво: Ліра-К, 2020. – 252 с.
  7. Захист Вітчизни та Оборона України (комплект із 2 книг). Петро Лісовський, Юлія Лісовська. Видавництво: Ліра-К, 2022. – 352 с.
  8. Конфліктологія та теорія переговорів. Галина Луцишин. Видавництво: Львівська політехніка, 2015. – 200 с.
  9. Матеріально-технічне забезпечення за стандартами НАТО в Україні. Укладач Сергій Петков, Микола Ануфрієв, Ігор Копотун, Ігор Коротатнік, Олександр Кривенко. Видавництво: Професіонал, 2022
  10. Міжнародні відносини. Ментальність, геополітика, глобалізація. Петро Лісовський. Видавництво: Кондор, 2017. -156 с.
  11. Основи громадянського суспільства. Словник. Видавництво: Знання України, 2006. – 232 с.
  12. Основи європейської інтеграції. Марта Мальська, Наталя Антонюк. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2019. – 320 с.
  13. Перша Конституція України. Пилип Орлик і його діяльність в еміграції. Галина Корогод, Вікторія Грובה. Видавництво: Університетська книга, 2011. – 128 с.
  14. Пірен Марія. Етнополітика в Україні: соціально-психологічний аналіз. Видавництво: Талком, 2007. – 408 с.
  15. Політична психологія. 2-ге видання. Підручник затверджений МОН України. Михайл Головатий. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2019. – 400 с.
  16. Системний аналіз в політології. Підручник. Д. Неліпа. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2019. – 304 с.
  17. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика. Валерій Бебик, С. Шергін, Лариса Дегтерьова. Видавництво: Університет "Україна", 2006. – 208 с.
  18. Формування державної політики в сфері інноваційної діяльності. Навчальний посібник. Юрій Горбань, Ігор Бондар. Видавництво: Ліра-К, 2017. – 280 с.
  19. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. У двох томах. Видавництво: Наш Формат, 2019.

Інформаційні ресурси**НОРМАТИВНІ АКТИ**

Закон України «Про вибори народних депутатів України»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17#Text>

Закон України про національну поліцію <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

Закон України «Про політичні партії в Україні»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>

ЗАКОН УКРАЇНИ №474-XIV "Про вибори Президента України"
<https://www.president.gov.ua/documents/474-xiv-62>

Закон України про місцеве самоврядування в Україні
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

Закон України про запобігання корупції
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>